

Att vara barn i Malawi innebär ofta att ta stort ansvar tidigt för sin egen och andras överlevnad. Landet är mycket fattigt, och många tvingas arbeta från tidig ålder. Det finns dock de som har det bra, vilket Annika Ovanders små vänner Stella och Martha Mphalasa är exempel på. Annika funderar här över de malawiska barnens livsvillkor.

Min syster är min bästa vän

När jag var barn var det naturligt att alla skulle hjälpas åt där hemma med olika sysslor: duka bordet, diska, springa och handla mjölk. Ibland också dammsuga och damma pianot, men aldrig några tunga sysslor. Visst försökte man ibland att smita ifrån och göra roligare saker, ibland lyckades det, ibland fick man "straff" i form av mindre veckopeng. På samma sätt försöker dagens föräldrar säkert också uppfostra sina barn.

Barn i Malawi och många andra fattiga länder lever under svåra villkor. De får redan som mycket små lära sig att arbeta på fälten eller utföra annat hårt arbete. Under mitt besök i Malawi nyligen läste

jag regelbundet dagstidningarna, som ganska ofta tar upp problemområden som till exempel barnarbete och att barn, oftast flickor, får sluta skolan för att de måste hjälpa till med småsytönen därhemma eller arbeta i familjens lilla majsodling.

Många familjer tar också hand om unga släktingar som blivit föräldralösa även eller annan anledning. De blir billig arbetskraft för en del som inte är så nogräknade, men det finns också undantag.

Svårt att andas

En dag läser jag i tidningen om barn som arbetar i tobaksindustrin. Jag har

FOTO ANNIKA OVANDER

Martha Mphalasa är elva år och går i årskurs sex. Hon skulle gärna vilja bli sjuksyster.

själv besökt den stora tobaksauktionen i huvudstaden Lilongwe, där man under säsongen säljer tonvis med tobak varje dag till internationella uppköpare. Redan efter en kvart i den enorma lokalen hostade jag och fick svårt att andas. Av alla dem som arbetade där såg jag bara ett par som använde mask för näsa och mun.

Tidningen The Daily Times berättar om pojken Kirana, som vid åtta års ålder började arbeta på en stor tobaksodling i norra Malawi. Båda hans föräldrar arbetar där, och nu, fyra år senare, kämpar man fortfarande mot fattigdomen. Kirana, nu tolv år gammal, är undernärd och sjuk och har aldrig gått i skolan. De senaste sex månaderna har han varit för svag av diarré, lunginflammation och malaria för att kunna arbeta.

Hans mamma är förtvivlad, och hon är så rädd för att förlora Kirana, som är hennes enda barn. Delämnades sitt hem i södra Malawi för fyra år sedan tillsammans med 45 andra familjer för att söka ett bättre liv uppe i norr – och så blev det så här.

Kirana är bara en av 57 miljoner barn i Afrika söder om Sahara som utnyttjas som arbetare. Malawi har den högsta siffran barn i arbete i hela södra Afrika: 1,4 miljoner i ett land med 14 miljoner invånare.

En annan sorglig, men väldigt vanlig, historia är den om den 15-åriga Kalima, som togs ur skolan när hon var tolv

FOTO ANNIKA OVANDER

Stella och Martha har alltid roligt tillsammans och hjälps åt med det mesta av sysslorna som att tvätta och hugga ved.

är för att arbeta på tobaksfälten. Hon blev snabbt gravid med en 16-årig pojke, också arbetare på plantagen. Ingen föräldradighet finns, sjukfrånvaro är inte heller tillåten, så nu är Kalima tillbaka på fälten – med sin baby på ryggen.

15 procent av flickorna och 12 procent av pojkarna tvingas hoppa av skolan, och 22 procent av flickor i grundskoleåldern börjar aldrig ens i skolan. De flesta som går där gör det väldigt oregelbundet.

Växande vänner

Men det finns förstås också många barn som har det bra även i Malawi. Den familj jag hade mest kontakt med när jag bodde och arbetade som missionär i Malawi, Mphalasa, är ett sådant exempel. En lördagsmorgon kommer jag på besök för att prata lite med barnen, främst med systerna Stella och Martha, 13 och 11 år.

– Vad vill ni bli när ni blir stora? frågar jag.

– Läkare! För det finns inte så många i Malawi. Och jag ska stanna i mitt land sedan och inte jobba utomlands, svarar Stella utan att tveka.

– Sjuksyster! säger Martha, som går i sexan.

Stella har precis börjat första året på gymnasiet och gått en termin där trots att hon är så ung. Hon var väldigt duktig i grundskolan och kom in på gymnasiet utan problem. Ända sedan hon var fem år gammal har hon haft ett speciellt förhållande till sin lillebror Joseph, som

Stella Mphalasa är tretton år. Hon drömmer om att bli läkare i Malawi.

FOTO ANNICA OVANDER

FOTO ANNICA OVANDER

– Min syster är min bästa vän, hon skrattar alltid och är så rolig! säger Stella och lägger armen om Martha, som instämmer. Lillebror Joseph håller sig gärna i närheten.

nu är åtta år. Jag har ofta sett henne bära honom på ryggen när han var liten.

– Vet du, att Josephs första ord när han började prata var inte mamma utan Stella! berättar hon skrattande.

Sköter sin tvätt

Den här lördagsmorgonen tvättar flickorna kläder utomhus – för hand förstås.

Jag undrar om de tvättar allas kläder, men då protesterar de med en mun:

– Nej, alla får sköta sin egen tvätt utom Joseph, för han kan inte göra det ordentligt! Han får plocka undan saker i vardagsrummet i stället.

Sedan pekar de på sin farbror Barton, som också bor hos dem. Jodå, han kämpar med sina egna kläder. Barton är 22 år och har bott hos familjen sedan han var 11 år och flickorna var små. Han har gått ut gymnasiet, men hans bror, barnens pappa, har svårt att kunna bekosta någon vidare utbildning just nu för honom.

I familjen finns också storebror Leilo som är 15 år och går i tvåan på gymnasiet samt en annan liten släkting, Priscilla, som också går i skolan.

Eftersom pappa är präst och mammas plikter som prästfru är många, så är det Barton som sköter hemmet när föräld-

rarna är borta på annat. Ibland kan de vara på resa i en vecka eller så.

– Min syster är min bästa vän, hon skrattar alltid och är så rolig! säger Stella och lägger armen om Martha, som instämmer.

– Vi är oftast sams och hjälps åt med allt som måste göras, och vi har så kul tillsammans! Fast nu när jag går på internatskola saknar vi varandra jättemycket – tur att det är lov från skolan några veckor nu.

När jag lämnar familjen håller Stella precis på att hugga ved med en väldigt stor och vass yxa, och fötterna – hon är barfota förstås – är farligt nära. Men Stella är en duktig scout liksom alla syskonen, så det ser ut att gå som en dans.

Vad månne bli av dessa barn som lever i ett land med stora utmaningar för ungdomar som fattigdom, arbetslöshet och hiv/aids?

Jag tror bergfast på att de kommer att klara sig bra.

Annika Ovander

Stöd till kyrkans arbete i Malawi kan du ge via bg 900-9903. Skriv "Malawi" i meddelanderutan. Tack för din gåva!